NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM

Hadtudományi Doktori Iskola

Rakaczki István:

Magyar katonai védelmi rendszerek az Északkeleti-Kárpátokban

Doktori (PhD) értekezés szerzői ismertetője

TÉZISFÜZET

Témavezető:

Padányi József

egyetemi tanár

Budapest, 2026

TARTALOMJEGYZÉK

A TÉMAVÁLASZTÁS AKTUALITÁSA ÉS INDOKLÁSA 3
A TUDOMÁNYOS PROBLÉMA MEGFOGALMAZÁSA 5
Kutatási célok 6
Kutatási hipotézisek 7
KUTATÁSI STRATÉGIÁK ÉS MÓDSZEREK 8
AZ ÉRTEKEZÉS FELÉPÍTÉSE, A KUTATÁS TÖMÖR LEÍRÁSA FEJEZETENKÉNT ... 10
AZ ÉRTEKEZÉS ÖSSZEGZÉSE 13
Összegzett következtetések 13
Hipotézisek igazolása 14
Új tudományos eredmények 17
Az eredmények gyakorlati felhasználhatósága 19
A SZERZŐ TÉMÁHOZ KÖTHETŐ PUBLIKÁCIÓI 21
SZAKMAI ÖNÉLETRAJZ 22

A témaválasztás aktualitása és indoklása

Az ezredforduló idején rendszeresen vittem csoportokat Kárpátalja bejárására. Az egyik társasággal Ökörmezőn (ma Міжгір'я) egy szép építésű turistaházban szálltunk meg. A házat üzemeltető Igor elmondta, hogy a kapunál lévő rönképület az 1939-től itt állomásozó magyar határvadász alakulat ügyeleti épülete volt. Ennek az információnak megörültem, mert a családtörténet alapján anyai nagyapám itt volt katona. Majd a Nagy-ág partján egy rombolt vasbeton építmény mellett egy általa készített tájékoztató táblát mutatott. Kérte, olvassam el a rajta lévő szöveget, és véleményezzem. A címe: *„Árpád-vonal bunkere”.* Az első rész Árpád vezérről adott teljesen korrekt ismertetést. A második rész az Árpád-vonalról tájékoztatott. Turisztikai szakemberként és idegenvezetőként azt kellett mondanom, hogy ezt sajnos nem tudom véleményezni, mivel az Árpád-vonalról semmit nem tanultunk, és a hozzáférhető turisztikai szakirodalomban sem találkoztam a védelmi rendszerrel.

Hazatértünk után megkerestem Rusz Ferenc határőr alezredes barátomat az Árpád-vonallal kapcsolatban. „*Katonai tanulmányaim során egy szót sem hallottam az erődrendszerről. Hiába kutattam az emlékezetemben, semmi nem jött elő. A katonai főiskolán, majd a Zrínyi Miklós* (akkor még 1984–1988) *Katonai Akadémián ismereteim szerint egy előadás sem hangzott el hadtörténelem órákon az erődítésekről. A volt évfolyamtársaim sem tudtak róla…*”[1] Ekkor döntöttük el, hogy felderítjük és végigjárjuk az Árpád-vonal rendszerét. A felfedezés mellett az is motivált, hogy felmenőim itt harcoltak.

2004-ben kezdtük kutatni Kárpátalja területét. Ekkor még kevés szakirodalom állt rendelkezésre: A. A. Grecsko: „A Kárpátokon át” című könyve, valamint a 2002-ben megjelent, Szabó József János jegyezte hadtörténelmi mű az Árpád-vonalról. Ezek alapján világossá vált, hogy a kiépített vasbeton védelmi rendszer a Kárpátok harcjárművekkel járható völgyeit zárja le.

A terepi kutatások eredményeként 2019-ig beazonosítottunk több, mint 300 vasbeton építményt, ezen kívül közlekedőárkokat, nyílt tüzelőállásokat, föld-fa bunkerek maradványait, de harckocsiakasztó rendszereket is felfedeztünk és azonosítottunk. Végigjártam a román határtól a lengyel határig, majd tovább a Czerenin-csúcsig a mintegy 360 km hosszú Kárpát-gerincet, a fő vízválasztót – megismerve a Szent László-állás maradványait.

A 24. órában kezdtük el a helyszíni kutatásokat. Még sikerült olyan személyekkel találkozni, és velük riportokat készíteni, akik nagyobb gyerekként, vagy fiatal felnőttként személyes

[1] Rakaczky–Rusz (2009) p. 7.

emlékekkel bírtak az 1944-es eseményekről, a magyar védelmi vonalakról. Sokat segített a Szovjetunióban eltöltött öt év egyetemi időszak, mivel személyes ismeretem és tapasztalatom volt a társadalom működéséről, az emberek mentalitásáról. Fontos volt, hogy az Északkeleti-Kárpátok kutatása nem történt meg, így hiánypótló feladatot hajtottunk végre. A majd feledésbe merült magyar hegyvidéki erődítési elvek, azok eltérése a két világháború közötti, uralkodó erődítési elképzelésektől egyre erőteljesebben került figyelmem középpontjába. A doktori iskola elvégzését és a doktori dolgozat megalkotását szellemi kihívásnak tekintettem. Örülök, hogy elkezdtem, és hadtörténelmünk egy mellőzött darabkáját sikerült felderítenem, és a katonai köztudatba emelnem.

A tudományos probléma megfogalmazása

Az I. világháború Kárpátokban lezajló hadműveleteinek katonai tapasztalatai, valamint a Maginot elv alapján épített védelmi rendszerek eleste után, új katonai szemlélet alapján kellett az ország északkeleti-keleti magashegyi határainak védelmét biztosítani. Az Északkeleti-Kárpátokban és a hegység előterében kiépített hármas védelmi rendszer magyar katonai dokumentumai eltűntek, vagy megsemmisültek. Az érintett terület 1945-től a Szovjetunió része lett, és kutatása lehetetlenné vált.

Az erdélyi részen (Keleti-Kárpátok) kialakított védelmi rendszer és vasbeton építményeinek részletes feltárása, és a kutatási eredmények publikálása Szabó József János[2] hadtörténész vezetésével, a kétezres évek elején megtörtént.

Az Északkeleti-Kárpátok területén – mely mintegy 300 km hosszúságú, ívesen hajló hegyvidék – kiépült Árpád-vonal hadtörténelmi feltárása Szabó József János útján csak részben valósult meg. E Kárpát-szakaszon jelentős mértékben kialakításra, illetve kiépítésre került a hármas védelmi rendszer. A Hunyadi- és a Szent László-állás eddig nem képezte a kutatás tárgyát.

Hol, milyen mélységben, milyen hadászati szempontok alapján és milyen technikai megvalósítással került kialakításra az országvédelmi rendszer? A szovjet levéltári (pamyatnaroda.ru) és a zsákmányolt (német) dokumentumok (germandocsinrussia.org) nagyobb részének német anyagi támogatással történő nyilvánosságra hozatalával, jelentősen bővült a kutatáshoz felhasználható források köre.

A szovjet hadvezetés a harcok során nem értette a magyar védelmi rendszer működési elvét, ezért a front elvonultával szovjet hadmérnökök feladata lett az Árpád-vonal feltérképezése, az objektumok műszaki rajzainak elkészítése (erről ír az 1945-ös szovjet Hadmérnöki szemle 5-6. száma; Военно-инженерный журнал №5-6, 1945. г.). E munka eredménye az Orosz Föderáció Honvédelmi Minisztériuma Központi Levéltárában (Центральный архив Министерства обороны Российской Федерации – ЦАМО РФ) van, jelen időben is titkos minősítéssel. Kutatási lehetőséget a levéltárban többszöri kérésre (hivatalos úton történő kérelmezés 2021-ben és 2025-ben) sem kaptam. Adatokat, információkat viszont a nyilvánosságra hozott dokumentumok felhasználásával, Árpád-vonalra vonatkozó levéltári adatokat tartalmazó orosz doktori dolgozatokban, a 4. Ukrán Front csapatainak a „Kárpátok hadművelet” keretében írt hadijelentéseiben lehet találni.

[2] Szabó (2002)

Az 1944-es Kárpátok hadművelet során milyen szerepet játszott a hármas védelmi rendszer a Vörös Hadsereg támadásának lassításában, illetve megállításában?

A Kárpátok előterében lezajlott harci cselekmények eredményeinek értékelése alapján a szovjet katonai vezetés a hegyi terepen megvívandó harcokra felkészítette a Vörös Hadsereg „*Kárpátok*" hadműveletben részt vevő egységeit. A korábbi harccselekmények során jelentős veszteségeket elszenvedő csoportosításokat teljes létszámra töltötték fel, és a legmodernebb szovjet haditechnikával látták el. Az Északkeleti-Kárpátok területén a 4. Ukrán Front harcolt. Az magyar 1. hadsereg (és a nyugati szárnyon a német 1. páncélos hadsereg seregtestei) ellen szovjet oldalon az 1. gárdahadsereg, a 18. hadsereg és a 17. gárdalövészhadtest támadott. A front erejét jelzi, hogy a Vörös Hadsereg elitcsapatai a gárdaegységek voltak.

Az 1930-as évek szovjet katonai doktrínáit a Kárpátokban nem lehetett alkalmazni, ide más taktika kellett. A Kárpátok előhegyeinek, a főgerincnek a tábori erődítésrendszere, majd az Árpád-vonal völgyzárai megtörték a szovjet lendületet, az erődszázadok jelentős veszteségeket okoztak a támadónak. Az Árpád-vonal csak a magyar 1. hadsereg kivonását követően jutott szovjet kézre.

A front elvonultával mi történt az Árpád-vonal vasbeton építményeivel?
A visszavonuló magyar csapatok az Árpád-vonal egyes vasbeton elemeit felrobbantották, a tárolt készletek egy részét magukkal vitték, a többit általában megsemmisítették. Az üresen maradt erődök egy részét a szovjet műszaki alakulatok robbantották fel. A szovjet megszállók ellen harcoló UPA számos erődöt igénybe vett az NKVD egységek elleni harcában. A visszaszorulóban lévő UPA egységek felderítése során talált vasbeton létesítményeket a helyi adatok alapján még 1953-ban is robbantottak fel NKVD egységek. A felsőgerebeni nagy erődrendszert az 1960-as évekig használta a Vörös Hadsereg.

Jelenleg több helyen (pl. Utcás-patak völgye, Ung-völgy, Talabor-völgy), ökoturisztika keretében történik a könnyen megközelíthető erődök bemutatása. A magánterületen lévő, jó állapotú objektumokat a helyi lakosság tárolóként használja, de létezik vasbeton építmény felhasználásával kialakított panzió stb.

Kutatási célok

A kutatás fő célja az Északkeleti-Kárpátok hármas védelmi rendszerének felderítése, bejárása és dokumentálása, működésének hadászati szempontú vizsgálata, 1944 őszi szerepének bemutatása. Feltárni és ismertetni az Árpád-vonal mai állapotát, hasznosulását, használati

lehetőségeit. Ezeken túlmenően az értekezés azzal kíván hozzájárulni a területtel kapcsolatos ismeretekhez, hogy a teljes kiterjedésében mintegy 600 km hosszú Árpád-vonal – Szabó József János erdélyi kutatásaival és munkásságával együtt – egységes rendszerbe foglalható legyen mind katonaföldrajzi, mind hadászati szempontból.

Kutatási céljaim a következők:

1. Azonosítani azokat a külső és belső politikai és katonai tényezőket, amelyek meghatározó mértékben megalapozták és hozzájárultak a magyar védelmi rendszer doktrínájához és kiépítéséhez a Kárpátok területén.
2. Feltárni, hogy ezek alapján milyen jellegű és mélységű védelmi rendszert alakított ki a magyar állam az 1939–1944 közötti időszakban az Északkeleti-Kárpátokban és a hegység előterében. A védelmi rendszer elemeinek elhelyezkedése a Kárpátokban és a harcjárművekkel járható völgyekben. A védelmi rendszerek harcászati kapcsolata.
3. A katonai védelem elve, megvalósulása harci cselekmények során. A Kárpátok előterében lezajlott hadműveletek és a szovjet „Kárpátok hadművelet" harci cselekményeinek leírása alapján bemutatni a védelmi rendszer működését, figyelembe véve a szovjet támadó hadműveletek jelentéseit. Érinteni Románia átállásának, valamint az 1944. október 15-i Horthy proklamációnak a következményeit az Északkeleti-Kárpátok területén folyó hadműveletekre, az Árpád-vonal kiürítésére.
4. Az Árpád-vonal utóéletével kapcsolatban érinteni az Árpád-vonal 1945 után játszott szerepét az UPA – NKVD harcokban. Bemutatni továbbá a Szent László-állás és az Árpád-vonal mai állapotát, hadászati célú kutathatóságát, valamint az Árpád-vonal 21. századi hasznosítását.

Kutatási hipotézisek

A hazai és nemzetközi szakirodalmi áttekintés alapján több olyan kérdés és módszertani megközelítés is azonosítható, amelyre eddig a kutató és elemző közösség kevésbé fordított figyelmet, vagy csak más területek kutatásához kapcsolva tette meg. Az értekezésben a kutatási célkitűzésekkel összhangban az alábbi hipotéziseket és azok elemeit kívánom megvizsgálni:

A történelem során mindig épültek védelmi célú létesítmények (árkok, falak, várak, erődrendszerek), melyek a harcászat fejlődését és a tűzerő növekedését követték. Az I. világháború után új elvek szerint kezdődtek erődépítések Európában. A Maginot elve alapján épített passzív vasbeton védelmi rendszerek jelentős pénzügyi igényt támasztottak.

Magyarország 1939-ben kezdte védelmi rendszerének kialakítását a Kárpátokban.

H1

A két világháború közötti magyar erődítési gondolkodás a nyugat-európai statikus erődrendszerektől eltérő, önálló elveken alapult, amelyek a terephez alkalmazkodó, mélységben tagolt és aktív védelem megvalósítását célozták.

H2

A Hunyadi-, Szent László- és Árpád-vonal nem önálló védelmi objektumok összessége volt, hanem a Kárpátok katonaföldrajzi adottságaira épülő, egymással összefüggő mélységi védelmi rendszert alkotott.

H3

A Hunyadi-, Szent László- és Árpád-vonal védelmi rendszere 1944 őszén katonai szempontból képes volt a szovjet támadó hadműveletek ütemének lassítására és a támadó erők lekötésére, azonban a kelet-európai hadszíntér stratégiai helyzetének megváltozása, Románia átállása, valamint a magyar politikai és katonai vezetés döntései alapvetően befolyásolták a rendszer további alkalmazhatóságát és végső sorsát.

H4

A Szent László-állás és az Árpád-vonal fennmaradt objektumai, valamint a rendelkezésre álló történeti források lehetővé teszik a magyar kárpáti védelmi rendszer szerkezetének és működésének részleges rekonstrukcióját. A védelmi rendszer objektumai a második világháborút követően sem veszítették el teljesen katonai jelentőségüket, utóéletük pedig napjainkban a hadtörténeti kutatás, a katonaföldrajzi elemzés, a katonai örökségvédelem és a területvédelmi szemlélet fejlesztése során is hasznosítható tapasztalatokat kínál.

Kutatási stratégiák és módszerek

Témámból adódóan az alkalmazott kutatást fogom használni: gyakorlati célú új ismeretek létrehozása. Kutatási területem összetettségéből adódóan alkalmazom mind a deduktív, mind az induktív kutatási stratégiát.

A kutatási módszerek közül elsősorban a feltáró módszert alkalmazom.

1. A Szovjetunió létezésének időszakában a II. világháború Szovjetunióban tárolt iratai titkos minősítésűek voltak, így civil, vagy külföldi kutató nem fért hozzájuk. Az utóbbi 1-2 évtizedben egyre több dokumentum, hadijelentés válik kutathatóvá. Ez igaz a szovjet, és a zsákmányolt anyagokra is. Ezen források elemzésével tervezek új információkhoz jutni. Sajnos

az Árpád-vonal völgyzárainak és építményeinek oroszországi közvetlen kutatási lehetősége továbbra sem lehetséges (elsősorban a ЦАМО РФ. Ф. 4 УФ (244). Оп. 3000. Д. 633., Д. 635. állomány tartalmazza a műszaki rajzokat).

2. A másik fontos módszer a megfigyelés. A védelmi rendszerek helyszíni bejárása, a még megtalálható vasbeton erődítések, föld-fa építmények és egyéb támpontok felderítése, beazonosítása, térképi rajzolat készítése. A helyszíni bejárás érinti az Árpád-vonal és a Szent László-állás területét és építményeit.

A 2005-től elvégzett munka eredményeként a Ciróka-völgytől a Tisza-völgyig terjedő Kárpátok szakasz minden völgyét végigkutattam. Az eredmény több száz vasbeton objektum, föld-fa bunker, sok kilométer közlekedőárok, műszaki akadályok maradványainak beazonosítása.

A kezdeti tapogatózás után és néhány védelmi egység beazonosítását követően levezettük a legfontosabb katonaföldrajzi szempontokat, melyek meghatározták egy-egy védelmi rendszer telepítésének helyét. Ezen ismeretek alapján sok olyan helyszínt találtunk meg, melyet az elérhető magyar, és 10–20 évvel ezelőtti orosz szakirodalom nem említett (pl. utcási völgyzár, Viharos völgyzára, Brusztura menti védelmi rendszer). Az építmények felderítésében sok segítséget kaptunk a helyi lakosoktól, akik aprólékosan ismerik településük környezetét. Ezeket egészítette ki nyelvismeretem, ami segített a helyi emberekkel történő kommunikációban. Még sikerült több olyan személlyel elbeszélgetni, akik emlékeztek a magyar katonaságra és az 1944-es eseményekre. Sok vasbeton építményt személyesen mutattak meg a legeldugottabb helyen, vagy akár magánterületen is. A kutatást elősegítette túravezetői, magashegyjárói ismeretem és több évtizedes tapasztalatom.

A Kárpátok előterében kutattuk a Hunyadi-állás nyomait is. Jártunk többek között Tatarow területén, ahol több 100 m közlekedőárkot, nyílt tüzelőállásokat, és az 1944-es harcokban itt elesett magyar katonák sírjait is megtaláltuk. Voltunk a gyeljatini és a jaremcsei harcok helyszínén, ahol személyes élményről is sikerült beszélgetni.

Több részletben végigjártuk a Magyar Királyság egykori államhatárát a Kárpátok vízválasztóján. Itt található a Szent László-állás rendszere. Gyalogoltunk több 10 km hosszan a folytonos magyar közlekedő- és lövészárok mentén, amit a fontosabb helyeken kialakított nyílt tüzelőállások szegélyeztek. Találkoztunk számos föld-fa bunker maradványával, és az uralgó pontokon a helyben található kőből kialakított figyelőállásokkal.

3. A harmadik módszer a szóbeli kikérdezés. Helyszíni kutatásaim során még sikerült találkozni olyan személyekkel, akik nagyobb gyerekként, vagy fiatal felnőttként élték meg az építkezéseket, a magyar katonaság jelenlétét és az 1944-es eseményeket.

4. Empirikus kutatási módszerrel a helyszíni bejárások során szerzett saját szakmai tapasztalatokat használom fel és rendszerezem a kutatási szempontjaim alapján.

Az értekezés felépítése, a kutatás tömör leírása fejezetenként

Az első két fejezetben történelmi áttekintést adok a védelem, az erődítések fejlődéséről az ókortól a 20. századig. Bemutatom, milyen lineáris és pontszerű védelmi rendszerek épültek az ókorban, és mi volt a működési elvük. Az akkori működési elvek megtalálhatók a két világháború közötti erődépítészetben is. A középkori várak védelmi, ellenőrzési és lakóhelyi célokat egyaránt biztosítottak. A 19. században és később kiépült védelmi rendszerek már csak katonai célokat szolgáltak. Kialakításuk, védelmi képességeik követték a tűzfegyverek fejlődését. A két világháború közötti erődépítészeti elvek és a gyakorlati megvalósítások figyelembe veszik a háború gépi korszakának követelményeit. Európában jelentős erődépítés valósult meg. Ezek nagy része az 1920-as években kidolgozott francia erődépítési elvet, a merev védekező hadászati elgondolású Maginot-elvet követi.

A következő rövid fejezetben (4.) bemutatom a két világháború közötti magyar elemzéseket, értékeléseket, és az 1930-as évektől megjelenő magyar szakmai tanulmányokat és vitákat az alkalmazható erődítések tekintetében. Már ekkortól egyértelmű, hogy a magyar erődítési elméletek elvetik a csak védekező, statikus erődítések építését, és az aktív védelemre helyezik a hangsúlyt. Az elméletek figyelembe veszik a védendő terület katonaföldrajzi adottságait, a hegyi terepet és az ország gazdasági teherbíró képességét.

A dolgozat **5. fő fejezet**ében tárgyalom a **Hunyadi-állás**t és szerepét az Északkeleti-Kárpátok védelmi rendszerében. A kutatás igazolta, hogy a Hunyadi-állás az Északkeleti-Kárpátok hármas magyar védelmi rendszerének legkülső, hadműveleti előteret biztosító öve volt. A mintegy 300 km hosszúságban kiépített rendszer nem összefüggő vonalerődítésként, hanem a fő támadási irányokat lezáró, mélységben tagolt támpontok, völgyzárak és műszaki akadályok hálózataként működött. A védelmi rendszer kialakítása szorosan illeszkedett a Kárpátok katonaföldrajzi adottságaihoz, kihasználva a hágók, folyóvölgyek és uralkodó magaslatok nyújtotta előnyöket.

A német, magyar és szovjet levéltári források alapján sikerült pontosítani a Hunyadi-állás szervezetét, építési szektorait, műszaki kiépítésének mértékét és fegyverzetét. A dokumentumok igazolják, hogy a védelem több száz tüzelőállásból, föld-fa óvóhelyből, lövészárokból, valamint kiterjedt akna-, drót- és páncéltörő akadályrendszerből állt, amelyek a korszerű német tábori erődítési elvek figyelembe vételével épültek ki. A német és szovjet hadműveleti dokumentumok alapján megállapítható, hogy a rendszer több egymást támogató védelmi övből, völgyzárból, ellenállási csomópontból és reteszállásból állt, amelyek a terep kulcspontjaira települtek.

Az 1944. július–szeptemberi harcok elemzése alapján megállapítható, hogy a Hunyadi-állás harcértékét nem a tartós erődítések, hanem a terepre épített, mélységben tagolt védelmi rendszer, a magaslatokra telepített ellenállási csomópontok és a jól szervezett tűzrendszer biztosította. A szovjet támadó csapatok erőfölényük ellenére csak lassú előrehaladást tudtak elérni, miközben súlyos veszteségeket szenvedtek.

A kutatás eredményei alapján megállapítható, hogy a Hunyadi-állás a magyar hármas kárpáti védelmi rendszer nélkülözhetetlen elővédelmi öve volt. A Hunyadi-állás sikeresen teljesítette hadműveleti feladatát: késleltette a Vörös Hadsereg előrenyomulását, felőrölte támadó erejét, és időt biztosított a mélységben elhelyezkedő Szent László-állás és Árpád-vonal megszállására. A rendelkezésre álló magyar, német és szovjet források egyaránt megerősítik, hogy a Hunyadi-állás jelentős szerepet játszott az Északkeleti-Kárpátok 1944. évi védelmében.

A dolgozat **6. fő fejezet**ében tárgyalom a Kárpátok vízválasztó gerincén, az országhatáron kialakított **Szent László-állás**t és szerepét az Északkeleti-Kárpátok védelmi rendszerében. A kutatás igazolta, hogy a Szent László-állás nem egyszerű felvételi vagy közbülső védelmi vonal volt, hanem az Északkeleti-Kárpátok hármas magyar védelmi rendszerének második, meghatározó védőöve. A mintegy 400 km hosszúságban, a Kárpátok fő vízválasztóján kiépített rendszer valamennyi jelentős hágó és közlekedési tengely védelmét biztosította, miközben szoros kapcsolatban állt a Hunyadi-állás és az Árpád-vonal védelmi öveivel.

A levéltári források és a terepkutatások alapján megállapítható, hogy a Szent László-állás mélységben tagolt tábori erődítési rendszerként épült ki. Védelmi csomópontjai a fontos hágók, uralkodó magaslatok és közlekedési útvonalak köré szerveződtek. A rendszer lövészárkokból, fedezékekből, géppuska- és páncéltörő állásokból, valamint kiterjedt műszaki akadályrendszerből állt. Az Uzsoki-, Orosz- és Tatár-hágó körzetében feltárt dokumentumok és helyszíni vizsgálatok igazolják, hogy a védelem a korszerű német–magyar tábori erődítési elveknek megfelelően épült ki.

A Kárpátok hadművelet során a Szent László-állás jelentős mértékben lassította a 4. Ukrán Front előrenyomulását. A szovjet csapatok több helyen csak hosszú, nagy veszteségekkel járó harcok árán tudták elfoglalni a hágók térségét, miközben a védelem a terep adottságaira, a mélységben kialakított ellenállási pontokra és a műszaki akadályokra támaszkodott. A kutatás rámutatott arra, hogy a támadó fél sikereit elsősorban megkerülő manőverekkel, nem pedig közvetlen arctámadásokkal érte el.

A rendelkezésre álló magyar, német és szovjet források alapján megállapítható, hogy a Szent László-állás teljesítette hadműveleti feladatát. Jelentősen késleltette a Vörös Hadsereg előrenyomulását, hozzájárult a támadó erők felőrléséhez, valamint biztosította az Árpád-vonal rendezett megszállásához és védelméhez szükséges időt. A Kárpátok főgerincének teljes birtokbavételére a szovjet csapatok csak 1944. október 18-ára, közel negyvennapos folyamatos támadó hadművelet eredményeként voltak képesek.

A dolgozat **7. fő fejezet**ében tárgyalom az **Árpád-vonal** kialakítását, vasbeton építményeit és szerepét az Északkeleti-Kárpátok védelmi rendszerében. A kutatás igazolta, hogy az Árpád-vonal a magyar katonai gondolkodás és erődítéselmélet egyik legsikeresebb gyakorlati megvalósítása volt. A rendszer nem összefüggő vonalerődként, hanem a Kárpátok fő közlekedési tengelyeit lezáró, egymástól hadműveleti szempontból független völgyzárak hálózataként épült ki. Az erődítések a természetes terepakadályok és a korszerű műszaki megoldások összehangolt alkalmazásával biztosították a hegyvidéki védelmet. A kutatás során vizsgált völgyzárak – az Ung-, Latorca-, Talabor-, Nagy-ág-, Tisza- és Tarac-völgy rendszerei – jól szemléltetik a magyar erődítési koncepció egységes elveit és katonaföldrajzi alkalmazkodóképességét.

A levéltári források, a korabeli műszaki dokumentumok és a terepkutatások alapján megállapítható, hogy az Árpád-vonal mélységben tagolt, összfegyvernemi védelemre tervezett erődrendszer volt. A vasbeton harcálláspontokat, fedezékeket, ágyúállásokat és figyelőket kiterjedt tábori erődítések, akadályrendszerek, valamint a terep adottságait kihasználó tűzrendszer egészítette ki. A védelmi rendszer kialakítása figyelembe vette a korszak korszerű európai erődítési elveit, ugyanakkor a magyar katonaföldrajzi és gazdasági adottságokhoz igazodó, sajátos megoldásokat alkalmazott.

A Kárpátok hadművelet során az Árpád-vonal több szektorában bizonyította harcértékét. A szovjet csapatok a legtöbb völgyzár esetében csak jelentős veszteségek árán, elhúzódó harcokkal vagy a védelmi csomópontok megkerülésével tudtak előrehaladni. A kutatás eredményei szerint több kulcsfontosságú erődítési körzetet – így például a kőrösmezői, a volóci

és több Ung-völgyi völgyzárat – a támadó erők közvetlen rohammal, de folyamatos támadással sem tudtak áttörni, és azok csak a magyar csapatok szervezett visszavonulását követően kerültek szovjet kézre.

A magyar, német és szovjet források összevetése alapján megállapítható, hogy az Árpád-vonal teljesítette stratégiai és hadműveleti feladatát. Az erődrendszer jelentős mértékben késleltette a Vörös Hadsereg előrenyomulását, hozzájárult a Kárpátok hágóinak védelméhez, valamint lehetővé tette a magyar és német csapatok rendezett visszavonását a Kárpát-medence belső területei felé. A kutatás egyúttal igazolta, hogy az Árpád-vonal a második világháború egyik legeredményesebb hegyvidéki védelmi rendszereként értékelhető.

A dolgozat **8. fő fejezet**ében tárgyalom az **Árpád-vonal utóélet**ét napjainkig. A kutatás igazolta, hogy az Árpád-vonal története nem zárult le a magyar csapatok 1944. évi kivonulásával. A Vörös Hadsereg a völgyzárak műszaki megoldásait részletesen felmérte és elemezte, tapasztalatait saját erődítési eljárásainak fejlesztésében hasznosította. A szovjet katonai topográfiai felmérések eredményeként az erődrendszer számos objektuma a későbbi katonai térképeken is megjelent.

A kutatás feltárta, hogy Kárpátalján az Árpád-vonal egyes objektumai az 1944 utáni fegyveres ellenállás időszakában is szerepet kaptak. A helyi emlékezet és a rendelkezésre álló források szerint egyes objektumokat még az 1950-es évek elején is katonai célból használtak.

A rendszerváltozást követően az Árpád-vonal fokozatosan a történelmi emlékezet és a haditurizmus részévé vált. Kárpátalján több völgyzárban tanösvények, információs táblák és bemutatóhelyek létesültek, amelyek hozzájárultak a magyar katonai örökség megőrzéséhez és bemutatásához. A kutatás eredményei közvetlenül is hozzájárultak több turisztikai fejlesztés és bemutató útvonal kialakításához, így az Árpád-vonal napjainkban nemcsak hadtörténeti emlék, hanem a térség kulturális és turisztikai értékeinek egyik meghatározó eleme.

Az értekezés összegzése

Összegzett következtetések

Az Északkeleti-Kárpátokban kiépített hármas magyar védelmi rendszer – a Hunyadi-, a Szent László- és az Árpád-állás – egységes hadműveleti koncepció mentén létrehozott, mélységben tagolt védelmi struktúrát alkotott, amely a hegyvidéki hadviselés sajátosságaihoz igazodva a természetes terepakadályok és a közlekedési folyosók tudatos kihasználására épült. A rendszer

alapelve nem a hágók merev lezárása, hanem a támadó erők mozgásának csatornázása, majd a belső völgyekben történő feltartóztatása és felőrlése volt.

A Hunyadi-állás előretolt védelmi övként elsősorban a támadás korai szakaszában játszott szerepet, amely – bár egyes szakaszokon áttörésre került – időnyerést biztosított és lehetővé tette a védők szervezett hátravonását, a védelem súlypontjának átcsoportosítását. A Szent László-állás ezzel szemben már a gerincek és átjárók rendszerének zárásával, a terep adta előnyök kihasználásával a megkerülési irányok korlátozását is szolgálta, míg az Árpád-vonal a belső völgyzárak rendszerével képezte a tényleges fő ellenállási vonalat.

A völgyzárak rendszere – különösen az ellenség által nagy erőkkel támadott Latorca-, Ung- és Fekete-Tisza völgyében – hatékonyan használta ki a terep által kikényszerített mozgási irányokat, és lehetővé tette, hogy a védelem viszonylag korlátozott élőerővel és rendszeres ellenlökésekkel jelentős késleltető hatást fejtsen ki. A harcok lefolyása igazolta, hogy a támadó fél mozgását a korlátozott számú közlekedési tengely, a nehéz terep és az időjárási viszonyok együttesen jelentősen lassították, a hadműveleteket irányokhoz kötött, szakaszos előrenyomulásra kényszerítették.

Ugyanakkor a rendszer tartós ellenálló képességét alapvetően nem a műszaki kialakítás korlátai, hanem a hadműveleti helyzet romlása és az erőviszonyok kedvezőtlen alakulása határozta meg. A szovjet csapatok frontális áttörési kísérleteinek kudarca után a súlypontok áthelyezésével, valamint a mellékirányok és hegyi átjárók kihasználásával próbálták elérni céljaikat. A hadműveleti helyzet romlása és a bekerítés veszélye a védelem fokozatos feladásához és a csapatok hátravonásához, majd kivonásához vezetett.

Összességében megállapítható, hogy az Árpád-vonal a korlátozott erőforrások ellenére korszerű, a terephez kiválóan alkalmazkodó hegyvidéki védelmi rendszer volt, amely alapelveiben megfelelt a korszak hadműveleti követelményeinek. Harcászati és hadműveleti szinten elsősorban időnyerő és felőrlő védelemre volt alkalmas, amely – kedvezőbb stratégiai helyzet esetén – tartósabb ellenállásra is képes lehetett volna.

Hipotézisek igazolása

1. A magyar erődítési elv sajátosságai

A két világháború közötti magyar szakirodalom vizsgálata egyértelműen igazolta, hogy a két világháború közötti magyar erődítési gondolkodás – különösen Hárosy Teofil elméleti munkái

nyomán – nem a nyugat-európai, statikus, vasbeton erődrendszerek egyszerű adaptációja volt, hanem attól eltérő, a magyar viszonyokra szabott koncepciót képviselt.

A kutatás kimutatta, hogy a magyar védelmi elv középpontjában a mélységben tagolt, fokozódó ellenállást biztosító védelem állt, amely a támadó erők felőrlésére, mozgásának korlátozására és ellenlökések végrehajtására épült. A rendszer tudatosan kerülte a nagy kiterjedésű, költséges betonerődrendszerek kiépítését, ehelyett a terep, a jól álcázható akadályrendszerek és a rugalmas csapatalkalmazás kombinációjára támaszkodott.

Ezzel összefüggésben igazolható, hogy a magyar erődítési elv kialakulását meghatározó tényezők között a korlátozott gazdasági erőforrások, a geopolitikai helyzet és a Kárpátok sajátos katonaföldrajzi viszonyai egyaránt meghatározó szerepet játszottak.

A hipotézis tehát teljes mértékben igazolást nyert: a magyar erődítési elv önálló, a korszak európai tendenciáitól eltérő, ugyanakkor azokkal párhuzamosan fejlődő rendszerként értelmezhető.

2. A hármas védelmi rendszer katonaföldrajzi megalapozottsága

A kutatás igazolta, hogy az Északkeleti-Kárpátok előterében kiépített Hunyadi-, Szent László- és Árpád-állás tudatosan kialakított, egymásra épülő, mélységi védelmi rendszert alkotott, amelynek szervezőelve a katonaföldrajzi adottságok maximális kihasználása volt.
A részletes elemzés kimutatta, hogy a védelmi rendszer nem lineáris jellegű volt, hanem zónákra tagolt, funkcionálisan differenciált struktúraként működött:

- a Hunyadi-állás előretolt, a Kárpátok előterében a hegyvidéki terep északi peremén az ellenség mozgását lassító, időnyerő védelmi övként,
- a Szent László-állás a főgerincen a járható utak zárásával és a megkerülési irányok korlátozásával,
- míg az Árpád-vonal a belső völgyekben kialakított vasbeton völgyzárak rendszerével a fő ellenállási vonalként funkcionált.

A terepbejárások és a topográfiai vizsgálatok alapján bizonyíthatóvá vált, hogy a völgyzárak nem elszigetelt objektumok voltak, hanem a mellékvölgyek, gerincátjárók, harántutak és erdészeti infrastruktúra rendszerével együtt alkottak integrált védelmi hálózatot.

A hipotézis teljes mértékben igazolást nyert, mivel a védelmi rendszer kialakítása és működése egyértelműen a katonaföldrajzi tér tudatos és komplex alkalmazásán alapult.

3. A védelmi rendszer működése a harccselekmények során

A hadműveleti események elemzése alapján megállapítható, hogy a magyar védelmi rendszer a gyakorlatban képes volt betölteni a neki szánt megállító, késleltető és felőrlő szerepet. A Vörös Hadsereg előrenyomulása a Kárpátok térségében a fő támadási irányokban jelentős mértékben lelassult, és a támadó csapatok mozgása a terep és a védelmi rendszer által kijelölt irányokra korlátozódott.

A vizsgálat ugyanakkor azt is kimutatta, hogy a védelmi rendszer hatékonysága nem kizárólag harcászati szinten értelmezhető, hanem szoros összefüggésben állt a hadműveleti és stratégiai környezettel. A kelet-európai hadszíntéren bekövetkező változások – különösen Románia átállása, a szovjet hadseregcsoportok áttörései, valamint részben az 1944. október 15-i politikai események – negatív irányban befolyásolták a magyar védelem lehetőségeit és mozgásterét.

Ennek következtében a védelmi rendszer feladására nem elsősorban annak harcászati elégtelensége, hanem a kedvezőtlen hadműveleti helyzet és az erőviszonyok felborulása miatt került sor.

A hipotézis így lényegében igazolást nyert, ugyanakkor kiegészítést igényel abban az értelemben, hogy a rendszer hatékonysága csak a teljes hadműveleti kontextus figyelembevételével értékelhető.

4. Az Árpád-vonal utóélete és mai jelentősége

A kutatás igazolta, hogy az Árpád-vonal építményei a második világháborút követően nem kerültek azonnal használaton kívül, hanem a térségben zajló fegyveres konfliktusok – az UPA és az NKVD közötti harcok – során továbbra is használatban maradtak.

A terepi és forrásalapú vizsgálatok alapján megállapítható, hogy az erődítések rejtőzködési, raktározási és ideiglenes támaszpontként funkcionáltak, ami azt mutatja, hogy azok kialakítása hosszabb távon is megfelelt bizonyos katonai igényeknek.

A kutatás azt is igazolta, hogy a fennmaradt objektumok, a terepi maradványok, a történeti térképek és a levéltári források együttes alkalmazásával a védelmi rendszer számos eleme napjainkban is azonosítható és részlegesen rekonstruálható.

A vizsgálatok rámutattak arra, hogy a völgyzárak szerkezete, elhelyezkedése és kapcsolatrendszere a katonaföldrajzi adottságokkal együtt értelmezhető, ami lehetőséget biztosít a magyar hegyvidéki védelem működési elveinek korszerű elemzésére és újraértékelésére.

Ezzel párhuzamosan a kutatás bemutatta, hogy a védelmi rendszer napjainkban hadtörténeti örökségi elemmé vált, amelynek megőrzése, kutatása és turisztikai hasznosítása egyre nagyobb

jelentőséggel bír. A fennmaradt objektumok a hadtörténeti kutatás, a katonaföldrajzi elemzés, az örökségvédelem, valamint a területvédelmi szemlélet fejlesztése szempontjából egyaránt értékes információforrást jelentenek, ugyanakkor a hasznosítás lehetőségeit területi, tulajdonjogi és geopolitikai tényezők is befolyásolják.
A hipotézis igazoltnak tekinthető, mivel a védelmi rendszer utóélete több szinten – katonai, hadtörténeti, társadalmi és kulturális dimenzióban – kimutatható.

Összegző értékelés

A hipotézisek vizsgálata összességében megerősítette, hogy a Kárpátokban kiépített magyar védelmi rendszer nem statikus erődrendszerként, hanem a terephez alkalmazkodó, mélységben tagolt, rugalmas hadműveleti védelemként értelmezhető.

A kutatás eredményei hozzájárulnak ahhoz, hogy az Árpád-vonal a hazai és nemzetközi hadtörténeti értelmezésben ne csupán mint erődítési rendszer, hanem mint komplex, a katonaföldrajzi térhez és a hadműveleti környezethez alkalmazkodó védelmi modell jelenjen meg.

Új tudományos eredmények

A kutatás során elért új tudományos eredmények a kitűzött kutatási célokkal és hipotézisekkel összhangban az alábbiak szerint foglalhatók össze:

1. A magyar védelmi doktrína sajátosságainak azonosítása (Cél 1., Hipotézis 1.)

Levéltári kutatásokkal igazoltam, hogy a két világháború közötti magyar erődítési elmélet – különösen Hárosy Teofil munkássága nyomán – lényegesen eltért a nyugat-európai, statikus Maginot-típusú rendszerektől, és egy aktív védelemre épülő, rugalmas, mélységi tagozású doktrínát valósított meg. Kimutattam, hogy e doktrína kialakulását nem csupán katonai, hanem korlátozott gazdasági erőforrások, geopolitikai kényszerek és katonaföldrajzi adottságok együttesen határozták meg, amely egy sajátos, költséghatékony, de hadműveletileg aktív védelmi elv létrejöttéhez vezetett.

2. A hármas védelmi rendszer komplex, katonaföldrajzi alapú struktúrájának feltárása (Cél 2., Hipotézis 2.)

Terepi kutatásokkal bizonyítottam, hogy az Északkeleti-Kárpátokban kiépített Hunyadi-, Szent László-, Árpád védelmi rendszer nem elszigetelt védővonalak együttese volt,

hanem egy egységes, mélységben tagolt, egymást kiegészítő operatív rendszer, amelynek szervezőelve a katonaföldrajzi tér maximális kihasználása volt.

Ehhez kapcsolódóan feltártam, hogy az Árpád-vonal völgyzáró rendszerei nem lineáris védelmi elemekként, hanem kulcsterepszakaszokhoz kötött, csomóponti jellegű és mélységi kialakítású ellenállási gócpontokként működtek, amelyek között a kapcsolatot a terep, valamint a harcászati manőver lehetősége biztosította.

3. A védelmi rendszer harci alkalmazásának újraértékelése (Cél 3., Hipotézis 3.)

Elemzéssel igazoltam, hogy a Vörös Hadsereg támadásának lelassulása és helyenkénti elakadása nem pusztán a terepviszonyokból következett, hanem a magyar védelmi rendszer tudatosan kialakított mélységi tagozásából, rugalmas védelmi elveiből és az ellenlökések lehetőségéből fakadt. Mindez lehetővé tette, hogy a védelmi rendszer lokálisan képes volt a támadó hadműveletek ütemének megtörésére, elhelyezkedése alapján az ellenség mozgásának csatornázására, ugyanakkor stratégiai szinten a hadihelyzet megváltozása (Románia átállása, a koncentrált szovjet erők áttörési kísérletei és az október 15-i politikai események) determinálta a rendszer feladását, nem annak harcászati elégtelensége.

3.a. A védelmi rendszer és a hadműveleti környezet kölcsönhatásának kimutatása

Új megközelítésben bizonyítottam, hogy az Árpád-vonal működése csak a kelet-európai hadszíntér egészének dinamikájában értelmezhető, és a védelmi rendszer hatékonysága nem önmagában, hanem a hadműveleti környezet változásával összefüggésben értékelhető. Ezáltal a kutatás túlmutat a hagyományos, statikus erődítési értékeléseken, és a rendszert operatív-hadműveleti kontextusba helyezi.

4. Az Árpád-vonal utóéletének első komplex értelmezése (Cél 4., Hipotézis 4.)

Feltártam, hogy az Árpád-vonal objektumai a második világháborút követően nem veszítették el teljesen katonai jelentőségüket, hanem az UPA–NKVD harcok során lokális szinten tovább élő katonai infrastruktúraként funkcionáltak.

Bemutattam továbbá a védelmi rendszer jelenkori állapotát és hasznosítási lehetőségeit, amely révén az Árpád-vonal és építményei a 21. században kulturális örökségi és hadtörténeti értékként új funkciót nyertek.

Az értekezés eredményei hozzájárulnak a magyar erődítési gondolkodás újraértékeléséhez, és igazolják, hogy az Árpád-vonal nem egy elmaradott, hanem a kor katonaföldrajzi és gazdasági realitásaihoz alkalmazkodó, innovatív és hadműveletileg értelmezhető védelmi rendszer volt.

Az eredmények gyakorlati felhasználhatósága

A disszertáció eredményei több tudományos és gyakorlati területen is közvetlenül hasznosíthatók, mivel a Kárpátok védelmi rendszerének vizsgálata nem csupán történeti rekonstrukciót, hanem általánosítható katonaföldrajzi és hadműveleti következtetéseket is lehetővé tesz.

A kutatás egyik legfontosabb eredménye annak igazolása, hogy a hegyvidéki hadviselésben a védelem hatékonysága nem lineáris erődrendszerekre, hanem a mozgási irányok csatornázására, valamint a kulcsterepszakaszok – különösen a völgyek és hágók – ellenőrzésére épül. Ez a megközelítés a katonai felsőoktatásban, a hadműveleti elmélet oktatásában, valamint a modern hegyvidéki műveletek történeti példáinak értelmezésében is alkalmazható.

A disszertáció során kialakított elemzési keret lehetőséget ad egy általánosítható hegyvidéki védelmi modell megfogalmazására, amely más térségek vizsgálatára is kiterjeszthető. A völgyzárak hálózati szemléletű értelmezése különösen hasznos lehet katonaföldrajzi elemzésekben és hadműveleti rekonstrukciók során.

A kutatás módszertani eredményei – különösen a terepbejárás, levéltári források és katonai térképek integrált alkalmazása – mintaként szolgálhatnak más hadtörténeti vizsgálatok számára, különösen olyan területeken, ahol a források hiányosak, és a terepi maradványok kiemelt jelentőséggel bírnak.

Az Árpád-vonal objektumainak feltárása és rendszerezése hozzájárul a katonai örökség megőrzéséhez és hasznosításához. Az eredmények felhasználhatók hadtörténeti tanösvények, tematikus útvonalak és bemutatóhelyek kialakításában, lehetővé téve a védelmi rendszer komplex, nem csupán egyedi objektumokra korlátozott bemutatását.

A kutatás eredményei a regionális történeti emlékezet és identitás szempontjából is jelentősek, mivel az Árpád-vonal nemcsak katonai, hanem társadalmi, kulturális és környezettörténeti örökségként is értelmezhető.

Összességében megállapítható, hogy a disszertáció eredményei nemcsak a magyar hadtörténet feldolgozásához járulnak hozzá, hanem olyan általánosítható megállapításokat is kínálnak, amelyek a hegyvidéki hadviselés elméleti és gyakorlati értelmezésében egyaránt hasznosíthatók.

Az Adaptive Hussars 2025 (ADHU 25) országvédelmi gyakorlat keretében 2025 októberében a MHP HDMCSF (Magyar Honvédség Parancsnoksága Hadműveleti Csoportfőnökség) parancsnokától, Somogyi János dandártábornok úrtól kapott felkérés alapján konzultációval

összekötött tájékoztatót tartottam a csoportfőnökség parancsnokának és munkatársainak az Északkeleti-Kárpátok általános állapotáról, közlekedési infrastruktúrájáról, az Árpád-vonal völgyzárainak és építményeinek jelen állapotáról.

A szerző témához köthető publikációi

1. Rakaczki István: Erődített körzetek a Szovjetunió nyugati határai mentén. Műszaki Katonai Közlöny 32. évfolyam (2022) 1. szám. pp. 91-108.
2. Rakaczki István: Csehszlovák erődítések 1933-1938. Műszaki Katonai Közlöny 32. évfolyam (2022) 3. szám. pp. 25-48.
3. Rakaczki István: Az orosz káoszelmélet. Honvédségi Szemle 151. évfolyam, 2023/I. szám pp. 123-137.
4. Rakaczki István: A légierő alkalmazásának főbb doktrinális kérdései a korai szovjet elméletekben és alkalmazásának egyes aspektusai a második világháború során. Hadtudományi Szemle 16. évfolyam, 2023. 2. szám. pp. 19-38.
5. Rakaczki István: Orosz és szovjet hírszerzés 1939-ig. Nemzetbiztonsági Szemle 11. évfolyam, 2023. 3. szám. pp. 3-18.
6. Rakaczki István: A Ciróka-völgy és az Orosz-hágó második világháborús védelmi rendszere. Hadtudományi Szemle 18. évfolyam, 2025. 3. szám. pp. 49-82.
7. Rakaczki István: A Hunyadi-állás. Hadtudományi Szemle 17. évfolyam, 2024. 3. szám. pp. 89-116.
8. Rakaczki István: Magyar védelmi rendszerek az Északkeleti-Kárpátokban. Szent László-állás. Hadtudományi Szemle. 18. évfolyam, 2025. Különszám. pp. 81-96.
9. Rakaczki István: Structures of the Árpád Line. Műszaki Katonai Közlöny 35. évfolyam, 2025. 1. szám. pp. 29-45.
10. Rakaczky István–Rusz Ferenc: Magyar katonai erődítések a Keleti-Kárpátokban. FVE Göd, 2009.
11. Иштван РАКАЦКИ: Венгерская оборонительная система в Карпатах. Воєнна історія України. Галичина та Закарпаття. Науковий збірник. Kiev, Ukrajna. Міністерство оборони України.Національний військово-історичний музей України (2014) pp. 357-363.

Szakmai életrajz

1955. október 22-én születtem Szikszón. Első generációs értelmiségi vagyok.
1974-ben a Miskolci Földes Ferenc Gimnázium fizika tagozatán érettségiztem, majd a Moszkvai Textilipari Egyetem vegyészmérnöki karán jó eredménnyel diplomáztam 1979-ben. Ugyanebben az évben a diplomával járó felsőfokú orosz nyelvvizsga mellé lengyel nyelvből középfokú nyelvvizsgát tettem Moszkvában.
1979-ben Budapesten kezdtem dolgozni, majd 1980-81-ben 18 hónapos sorkatonai szolgálatot teljesítettem a 4105. Légvédelmi rakétaezred kötelékében. 1981-85 között Újfehértón mérnök-tanárként szakmai tárgyakat oktattam. 1984-ben mérnök-tanári oklevelet szereztem a Budapesti Műszaki Egyetemen.
1985-88 között Miskolcon tanítottam, közben 1987-ben egy hónapra behívtak katonai átképzésre a 6. KSZI HEVKP állományába.
1990-92-ben a nemzetközi és belföldi kereskedelemmel foglalkozó osztrák-ukrán-magyar vegyes-vállalat, az INTERKÁRPÁTIA Kft. ügyvezető igazgatója voltam.
1992-93-ban elvégeztem a „The Open University" menedzser tanfolyamát. Ugyanitt foglalkoztam a marketing és a gazdasági ismeretek témaköreivel is.
1992-2003 és 2004-2008 között saját Bt-ben dolgoztam, mint vezető. Fő profilunk: idegenforgalom, útikönyvek írása, szerkesztése, idegenforgalmi és egyéb pályázatok írása, szakmai tanácsadás, oktatás. A B.-A.-Z. megyét bemutató turistakalauz sorozat szerkesztője, társszerzője, turista-térképek lektora; egyéb idegenforgalmi kiadványok írása, szerkesztése.
1990-2003. között a B.-A.-Z. Megyei Természetjáró Szövetség választott elnöke, 2000-től 2003-ig a Magyar Természetbarát Szövetség választott alelnöke. 2003-2004-ben a Magyar Természetbarát Szövetség főállású főtitkára. 1995-ben Esterházy Miksa Emlékéremmel ismerték el munkámat.
2008-2016 között a Herman Ottó Intézetben (korábbi VKSZI, NAKVI) vidékfejlesztési hálózat-koordinációs referens, majd 2010-től környezetvédelem-vízgazdálkodás szakképzési szakreferens feladatokat láttam el. Végig feladatom volt az idegen nyelvű (lengyel, orosz) szakmai együttműködés az EU-s vidékfejlesztés területén Lengyelország, Szlovákia és Litvánia szakmai szervezeteivel. 2017-től nyugdíjazásomig a VIZITERV Environ Kft. képzési vezetőjeként dolgoztam.
2006-14 között Göd város Pénzügyi ellenőrző, Közbeszerzési és Jogi Bizottságának a tagja voltam.

Idegenvezetőként kerültem kapcsolatba az Árpád-vonallal 2003-ban. A magyar védelmi rendszer megismerését és feltárását 2004-től 2020-ig folytattam. Minden évben legalább egy-két hetet Kárpátalján töltöttem. 2016-19 között végigjártam Kárpátalja magashegyi határát, a Kárpát-gerincet. A kutatások eredményeként 2005-ben egy rövid ismertető füzet, 2009-ben az Árpád-vonalat bemutató könyv jelent meg. 2014-ben részt vettem az ukrán Hadtörténeti Múzeum „Kárpátalja, Galicia" online konferenciáján. Az orosz nyelvű előadás megjelent a konferenciakötetben.

2021-ben jelentkeztem a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi Doktori Iskolába. A képzés alatt több szakmai konferencián tartottam előadást.

Komplex vizsgát 2023-ben teljesítettem, abszolutóriumot 2025-ben szereztem.

Göd, 2026. június 30.

……..

Rakaczki István